O‘ZBEKISTONDA INFLYATSIYA VA AHOLI XARID QOBILIYATI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK: 2019–2026-YILLAR TAHLILI

Shakirova Nigora Axralovna
Tashkent State University of Economics
PhD Associate Professor, Department of Statistics
Phone: +99894-364-00-50
E-mail:shakirova0130@gmail.com
ORCID:https://orcid.org/0009-0006-5025-4764
Safarov Shoxro’z Aktamjon o’g’li
Toshkent Davlat Iqtisodiyot universiteti
Moliya va moliyaviy texnologiyalar fakulteti talabasi
Tel: +998 88 532 42 22
E-mail:safarovshoxruz333@gmail.com

Annotatsiya

Maqolada O‘zbekistonda 2019–2026-yillarda inflyatsiya, iste’mol narxlari, aholi daromadlari va xarid qobiliyati o‘rtasidagi bog‘liqlik statistik ma’lumotlar asosida tahlil qilinadi. Iste’mol narxlari indeksi (INI), nominal ish haqi va aholining real jami daromadlari dinamikasi taqqoslanadi. Rasmiy statistik qatorlar 2025-yil yakunigacha yillik kesimda, 2026-yil uchun esa maqola tayyorlangan vaqtda e’lon qilingan davriy ko‘rsatkichlar doirasida ko‘rib chiqiladi. Natijalar narxlar o‘sishi sekinlashishi narxlar pasayishi degani emasligini, xarid qobiliyati esa daromadlarning narxlardan tezroq yoki sekinroq o‘sishiga bog‘liqligini ko‘rsatadi. Yakunda real daromad ko‘rsatkichlarini muntazam kuzatish va pul-kredit siyosati kommunikatsiyasini kuchaytirish bo‘yicha takliflar beriladi.

Kalit so‘zlar: *inflyatsiya, iste’mol narxlari indeksi, xarid qobiliyati, real daromad, nominal ish haqi, pul-kredit siyosati.*

Abstract

This article examines the relationship between inflation, consumer prices, household income and purchasing power in Uzbekistan during 2019–2026. Consumer price index data are compared with nominal wages and real aggregate household income. Annual official series are used through 2025, while 2026 is discussed using the latest published periodic indicators. The analysis stresses that disinflation means slower price increases rather than falling prices, and that purchasing power depends on whether income growth outpaces consumer-price growth. Recommendations focus on real-income monitoring, distributional analysis and clear monetary-policy communication.

Keywords: *inflation, consumer price index, purchasing power, real income, nominal wages, monetary policy.*

Аннотация

В статье анализируется взаимосвязь инфляции, потребительских цен, доходов населения и покупательной способности в Узбекистане в 2019–2026 годах. Динамика индекса потребительских цен сопоставляется с номинальной заработной платой и реальными совокупными доходами населения. Годовые официальные ряды используются до конца 2025 года, а данные за 2026 год рассматриваются в пределах последних опубликованных периодических показателей. Подчёркивается, что замедление инфляции не означает снижения цен, а покупательная способность зависит от соотношения роста доходов и потребительских цен. Предложены меры по мониторингу реальных доходов и совершенствованию коммуникации денежно-кредитной политики.

Ключевые слова: *инфляция, индекс потребительских цен, покупательная способность, реальные доходы, номинальная заработная плата, денежно-кредитная политика.*

1. KIRISH

Inflyatsiya iqtisodiyotdagi umumiy narxlar darajasining o‘sishini ifodalaydi va uy xo‘jaliklarining kundalik xarajatlari, jamg‘armalari hamda iste’mol qarorlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Aholi xarid qobiliyati muayyan pul miqdoriga

qancha tovar va xizmat sotib olish mumkinligini anglatadi. Shu sababli daromadning nominal oshishi har doim ham turmush darajasi yaxshilanganini bildirmaydi: agar narxlar daromaddan tezroq oshsa, real xarid qobiliyati pasayishi mumkin.

O‘zbekistonda 2019-yilda yillik inflyatsiya 15,2 foiz bo‘lgan. Keyingi yillarda inflyatsiya darajasi turlicha o‘zgargan: 2020-yilda 11,1 foiz, 2021-yilda 10,0 foiz, 2022-yilda 12,3 foiz, 2023-yilda 8,8 foiz, 2024-yilda 9,8 foiz va 2025-yilda 7,3 foiz. Ushbu ko‘rsatkichlar narxlar darajasi hanuz oshganini, ammo ayrim yillarda o‘sish sur’ati sekinlashganini ko‘rsatadi. 2026-yil bo‘yicha yakuniy yillik qiymat hali shakllanmagani sababli uni to‘liq yil natijasi sifatida talqin qilish mumkin emas.

Maqolaning maqsadi 2019–2026-yillarda inflyatsiya va aholi xarid qobiliyati o‘rtasidagi bog‘liqlikni rasmiy statistik ma’lumotlar yordamida tavsifiy tahlil qilishdir. Vazifalar: inflyatsiya dinamikasini ko‘rsatish; nominal daromad va real daromad o‘zgarishini taqqoslash; xarid qobiliyatiga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash; pul-kredit siyosatining rolini tushuntirish; amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqot obyekti — O‘zbekiston aholisi daromadlari va iste’mol narxlari dinamikasi. Predmet — inflyatsiya va xarid qobiliyati o‘rtasidagi statistik bog‘liqlik. Maqola sababiy ta’sirni ekonometrik usulda isbotlashni emas, ochiq rasmiy qatorlar asosida tendensiyalarni aniqlashni ko‘zlaydi. Amaliy ahamiyati — real daromadni baholashda nominal va narxlar ko‘rsatkichlarini birgalikda ishlatish usulini ko‘rsatish.

2. ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy nazariyada inflyatsiya va xarid qobiliyati o‘rtasidagi munosabat real daromad tushunchasi orqali izohlanadi. Nominal daromad pulda ifodalangan daromad bo‘lsa, real daromad narxlar o‘zgarishi hisobga olingan holda uning tovar va xizmatlar sotib olish imkoniyatini aks ettiradi. Soddalashtirilgan yondashuvda real daromad o‘sishi nominal daromad o‘sishidan inflyatsiya sur’atini ayirish orqali taxminan baholanishi mumkin, biroq aniq hisob-kitobda indekslar nisbatidan foydalanish ma’qul.

Fisherning pul miqdori va narxlar darajasi haqidagi yondashuvi pul-kredit sharoitlari va narxlar o‘rtasidagi uzoq muddatli munosabatni muhokama qilishga zamin yaratadi. Biroq amaliy inflyatsiya faqat pul taklifi bilan belgilanmaydi: taklif zanjirlari, import narxlari, energiya tariflari, valyuta kursi, ishlab chiqarish xarajatlari va ichki talab ham ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli inflyatsiyani tahlil qilishda bir omilga asoslangan izohdan qochish kerak.

Markaziy bankning inflyatsion targetlashga oid materiallarida narxlar barqarorligi, inflyatsion kutilmalar va asosiy stavkaning iqtisodiyotga uzatilish mexanizmi muhim o‘rin tutadi. Foiz stavkasi oshirilganda kredit talabi va umumiy talab vaqt o‘tishi bilan pasayishi mumkin, biroq taklif omillari yoki tartibga solinadigan tariflarning o‘zgarishi inflyatsiyani vaqtincha yuqoriga surishi mumkin. Demak, pul-kredit siyosati narxlar barqarorligiga ta’sir etadi, lekin barcha narx o‘zgarishlarini darhol bartaraf eta olmaydi.

Milliy statistika qo‘mitasining SIAT ma’lumotlar bazasi iste’mol narxlari indeksi, nominal ish haqi va aholining real jami daromadlari bo‘yicha vaqt qatorlarini taqdim etadi. Markaziy bank esa oylik inflyatsiya, yillik inflyatsiya, inflyatsion kutilmalar va pul-kredit siyosati bo‘yicha izohlarni e’lon qiladi. Ushbu ikki turdagi manbani birgalikda ishlatish narxlar va daromadlar dinamikasini taqqoslashga imkon beradi. Tadqiqotning yondashuvi inflyatsiyani daromadlar va iste’mol savati bilan bog‘lab ko‘rishdan iborat.

3. TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tavsifiy statistika, vaqt qatorlarini taqqoslash, indekslar usuli va foiz o‘zgarishlarini hisoblashdan foydalanildi. Asosiy manbalar: Milliy statistika qo‘mitasining iste’mol narxlari indeksi va aholi daromadlari bo‘yicha SIAT jadvallari hamda O‘zbekiston Respublikasi Markaziy bankining inflyatsiya ko‘rsatkichlari va pul-kredit siyosati sharhlari.

Yillik inflyatsiya ko‘rsatkichi odatda joriy yil dekabridagi iste’mol narxlari indeksining o‘tgan yil dekabriga nisbati bilan ifodalanadi. Bu o‘rtacha yillik inflyatsiyadan farq qilishi mumkin. Shu bois maqoladagi jadvalda aynan “o‘tgan yil

dekabriga nisbatan dekabr” ko‘rsatkichi qo‘llanadi va turli metodologiyadagi ko‘rsatkichlar aralashtirilmaydi.

Nominal daromad o‘sishi: $g_n = (N_t/N_{t-1} - 1) \times 100\%$. Agar nominal daromad va inflyatsiya ma’lum bo‘lsa, real o‘sish taxminan $g_r \approx g_n - \pi$ formula bilan baholanadi. Aniqroq formula: $(1+g_n)/(1+\pi) - 1$. Bu yerda g_n — nominal daromad o‘sishi, π — inflyatsiya sur’ati. Xarid qobiliyatining soddalashtirilgan indeksi nominal daromad indeksini iste’mol narxlari indeksiga bo‘lish orqali aniqlanishi mumkin.

Biroq aholining iste’mol savati turlicha bo‘lgani uchun umumiy INI har bir oilaning shaxsiy inflyatsiyasini to‘liq ifodalamaydi. Daromadning oziq-ovqat, uy-joy, transport va kommunal xizmatlarga sarflanadigan ulushi guruhlar o‘rtasida farqlanadi. 2026-yil ma’lumotlari yil yakuni bilan tenglashtirilmaydi. 2026-yil INI metodologiyasida iste’mol savati va hisoblash usuliga oid o‘zgarishlar qayd etilgani sababli, uzoq vaqt qatorlarini qiyoslashda metodologik izohlar ham hisobga olinishi zarur.

4. NATIJALAR: INFLYATSIYA DINAMIKASI

Milliy statistika qo‘mitasining yillik INI qatoriga ko‘ra, 2019–2025-yillarda inflyatsiya yuqori, ammo o‘zgaruvchan bo‘lgan. 2019-yildagi 15,2 foizlik darajadan 2020–2021-yillarda pasayish kuzatilgan, 2022-yilda esa yana 12,3 foizga ko‘tarilgan. 2023-yilda 8,8 foizgacha tushganidan so‘ng 2024-yilda 9,8 foizga ko‘tarilgan, 2025-yilda esa 7,3 foizni tashkil etgan.

Yil	Dekabr/dekabr INI, %	Talqin
2019	115,2	Narxlar 15,2% oshgan
2020	111,1	O‘sish sur’ati pasaygan
2021	110,0	Disinflyatsiya davom etgan
2022	112,3	Inflyatsiya qayta tezlashgan
2023	108,8	O‘sish sur’ati pasaygan
2024	109,8	Yana tezlashish kuzatilgan
2025	107,3	2019–2024 davriga nisbatan pastroq
2026	Yil yakuni hali yo‘q	Faqat davriy ma’lumotlar

Manba: Milliy statistika qo‘mitasi, SIAT — “Annual dynamics of the consumer price index (by December of the previous year)”. INI 100 dan yuqori bo‘lishi narxlar oldingi yil dekabriga nisbatan oshganini bildiradi.

Inflyatsiyaning pasayishi — disinflyatsiya — narxlarning umumiy darajasi arzonlashdi degani emas. Masalan, inflyatsiya 15,2 foizdan 11,1 foizga tushsa ham, iste'mol narxlari avvalgi yilga qaraganda oshishda davom etadi, faqat oshish sur'ati sekinlashadi. Bu farq xarid qobiliyati muhokamasida muhim: uy xo'jaligi avvalgi narxlar darajasiga qaytmaydi, balki narxlarning yangi darajasiga moslashadi.

Markaziy bankning 2026-yil davomida e'lon qilgan ko'rsatkichlarida yillik inflyatsiya oylar kesimida o'zgarib borgan. 2026-yil yanvarida 7,2 foiz, mayda 5,5 foiz, iyunda 6,4 foiz va sentabrda 6,4 foiz qayd etilgan. Bular oylik inflyatsiya emas, mos ravishda bir yil oldingi shu oyga nisbatan yillik inflyatsiya qiymatlaridir. Sentabr ko'rsatkichi 2026-yilning yakuniy inflyatsiyasi hisoblanmaydi.

4.1. NARXLAR TARKIBI VA AHOLI SEZADIGAN INFLYATSIYA

Umumiy INI iste'mol savatidagi tovar va xizmatlar narxlarining o'rtacha o'zgarishini ifodalaydi. Ammo har bir oilaning xarajatlar tarkibi bir xil emas. Daromadining katta qismini oziq-ovqatga sarflaydigan uy xo'jaliklari oziq-ovqat narxlaridagi o'zgarishni kuchliroq sezishi mumkin. Boshqa oilalar uchun uy-joy, transport, ta'lim, tibbiyot yoki xizmatlar narxi ko'proq ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

Yo'nalish	2023 INI	2024 INI	2025 INI	Izoh
Umumiy INI	110,0	109,6	108,8	Umumiy narxlar o'sishi
Oziq-ovqat	112,1	104,6	105,1	2024–25 da o'sish sustroq
Nooziq-ovqat	108,5	107,9	106,8	Ketma-ket sekinlashish
Xizmatlar	108,3	121,9	118,6	Tarif va xizmatlar ta'siri
Uy-joy, suv, elektr, gaz	105,2	129,8	121,7	Yuqori o'sish
Transport	111,4	114,5	113,1	O'sish davom etgan

Manba: Milliy statistika qo'mitasi, SIAT — INI dinamikasi, COICOP 2018 toifalari. Qiymatlar indeks ko'rinishida berilgan: 108,8 — 8,8 foiz narx o'sishi demakdir.

Jadval xizmatlar va uy-joy-kommunal xarajatlari narxlaridagi o'zgarishlar umumiy inflyatsiya bilan bir xil sur'atda kechmasligini ko'rsatadi. 2024-yilda xizmatlar INI 121,9, uy-joy, suv, elektr va gaz toifasi 129,8 bo'lgan; bu toifalarda

narxlar o‘sishi umumiy ko‘rsatkichdan ancha yuqori bo‘lgan. 2025-yilda ham xizmatlar va kommunal toifa ko‘rsatkichlari umumiy INIdan yuqori qolgan.

Aholining inflyatsiyani his qilishi rasmiy INIdan farq qilishi mumkin. Kundalik xarid qilinadigan mahsulotlar narxi tez-tez esda qoladi; uzoq muddatda xarid qilinadigan tovarlar esa kamroq kuzatiladi. Shu sababli inflyatsion kutilmalar so‘rovlari rasmiy INIni almashtirmaydi, biroq uy xo‘jaliklarining narxlar bo‘yicha tajribasi va qarorlarini tushunishda qo‘shimcha axborot beradi.

4.2. DAROMADLAR VA XARID QOBILIYATI

Xarid qobiliyatini baholash uchun daromadlar dinamikasini inflyatsiya bilan birgalikda ko‘rish lozim. Milliy statistika qo‘mitasi ma’lumotlarida aholining real jami daromadlari o‘sish sur’ati 2019-yilda 5,8 foiz, 2020-yilda −0,2 foiz, 2021-yilda 12,6 foiz, 2022-yilda 8,7 foiz, 2023-yilda 6,1 foiz, 2024-yilda 11,7 foiz va 2025-yilda 9,2 foiz bo‘lgan.

Yil	Real jami daromadlar o‘sishi, %	Qisqa izoh
2019	5,8	Real daromadlar o‘sgan
2020	−0,2	Biroz pasayish
2021	12,6	Kuchli tiklanish
2022	8,7	Ijobiy real o‘sish
2023	6,1	O‘sish sekinroq
2024	11,7	Real daromadlar tezroq o‘sgan
2025	9,2	Ijobiy real o‘sish

Manba: Milliy statistika qo‘mitasi, SIAT — “Growth rate of real total income of the population”. Rasmiy real daromadlar ko‘rsatkichi daromadlar va narxlar ta’sirini statistik metodologiya asosida hisobga oladi; uni o‘rtacha ish haqi o‘sishi bilan aynan bir ko‘rsatkich deb qabul qilish mumkin emas.

2020-yilda real jami daromadlar o‘sishi −0,2 foiz bo‘lgani pandemiya davridagi iqtisodiy sharoit va daromad manbalaridagi uzilishlar bilan bir vaqtda kuzatilgan. Biroq bu raqamning o‘zi barcha uy xo‘jaliklari daromadi kamayganini anglatmaydi: umumiy ko‘rsatkich turli daromad manbalari va guruhlarni jamlaydi.

2024-yilda real jami daromadlar 11,7 foiz, 2025-yilda 9,2 foiz o‘sgan. Bu rasmiy real daromad ko‘rsatkichi bo‘yicha xarid imkoniyatlari o‘rtacha hisobda kengayganini bildiradi. Lekin daromadlar taqsimoti, ish bilan bandlik turi, norasmiy

daromadlar va iste'mol savati o‘rtasidagi farqlar sababli har bir oilaning xarid qobiliyati aynan shu sur'atda oshgan deb xulosa qilish mumkin emas.

O‘rtacha ish haqi ham muhim ko‘rsatkich, ammo u barcha aholini qamrab olmaydi. 2025-yilda o‘rtacha oylik nominal hisoblangan ish haqi 6 376,7 ming so‘mga yetib, 2024-yilga nisbatan 18,9 foiz oshgan. Nominal ish haqining bu o‘sishini 2025-yilgi 7,3 foizlik inflyatsiya bilan solishtirganda real ish haqi o‘sishi ijobiy bo‘lgan, lekin o‘rtacha ish haqi barcha aholining daromadi emas.

4.3. PUL-KREDIT SIYOSATI VA INFLYATSIYA

Pul-kredit siyosati narxlar barqarorligini ta'minlashga qaratilgan. Markaziy bank asosiy stavka, likvidlik instrumentlari va kommunikatsiya orqali kredit shartlari, jamg‘arish rag‘batlari hamda inflyatsion kutilmalarga ta'sir ko‘rsatadi. Foiz stavkalari real ijobiy darajada bo‘lsa, iste'molni qarz hisobidan tez oshirishga rag‘bat kamayishi va jamg‘arish jozibadorligi ortishi mumkin. Biroq siyosat ta'siri vaqt kechikishi bilan namoyon bo‘ladi.

2026-yil iyunidagi Markaziy bank bayonotida asosiy stavka yillik 14 foiz darajasida saqlangani, may oyida yillik inflyatsiya 5,5 foiz bo‘lgani va inflyatsiyani o‘rta muddatda 5 foizli maqsadga yaqinlashtirish vazifasi qayd etilgan. Keyingi e'lon qilingan ma'lumotlarda iyun oyidagi yillik inflyatsiya 6,4 foiz bo‘lgan. Bu holat tariflar, bazaviy effektlar, ichki talab va tashqi narxlar inflyatsiya dinamikasiga birgalikda ta'sir ko‘rsatishini eslatadi.

Asosiy stavka inflyatsiyani bevosita bir zumda pasaytirmaydi. Stavka yuqori saqlanishi kredit va talab o‘sishini vaqt o‘tishi bilan jilovlashi mumkin, lekin elektr energiyasi, gaz, yoqilg‘i yoki import mahsulotlari narxidagi o‘zgarishlar taklif tomondan bosim yaratadi. Shu sababli narxlar barqarorligini ta'minlashda pul-kredit siyosati bilan bir qatorda raqobat, logistika, ishlab chiqarish samaradorligi va bozor infratuzilmasi ham muhim.

Inflyatsion kutilmalar alohida ahamiyatga ega. Aholi va korxonalar kelajakda narxlar tez oshadi deb kutsa, ish haqi, narx belgilash va xarid qarorlarini shunga moslashtirishi mumkin. Markaziy bankning aniq va tushunarli kommunikatsiyasi

kutilmalarni barqarorlashtirishga yordam beradi. Xarid qobiliyatini himoya qilish faqat narxlarni sekinlashtirishdan iborat emas: barqaror bandlik, unumdorlik o‘sishi, manzilli ijtimoiy yordam va moliyaviy savodxonlik ham uy xo‘jaliklarining real turmush darajasiga ta’sir qiladi.

5. MUHOKAMA

Olingan natijalar inflyatsiya va xarid qobiliyati o‘rtasidagi bog‘liqlikni bir nechta qatlamda ko‘rish zarurligini ko‘rsatadi. Birinchidan, inflyatsiya sur’atining pasayishi narxlar darajasining tushishi emas. 2019–2025-yillarda yillik inflyatsiya ayrim yillarda sekinlashgan bo‘lsa-da, iste’mol narxlari o‘tgan yilga nisbatan oshishda davom etgan. Ikkinchidan, real daromadlar o‘sishi umumiy inflyatsiyadan tashqari daromadlar tarkibi va rasmiy hisoblash metodologiyasiga ham bog‘liq.

Uchinchidan, aholining turli qatlamlari inflyatsiyani turlicha his qiladi. Daromadi pastroq bo‘lgan oilalar byudjetining kattaroq qismini oziq-ovqat va zarur xizmatlarga sarflashi mumkin; ushbu toifalarda narxlar tez oshsa, umumiy INI o‘zgarmagan taqdirda ham ularning shaxsiy xarajat bosimi kuchayadi. Shu sababli daromad guruhlari bo‘yicha inflyatsiya va xarid savati tahlili ijtimoiy siyosat uchun foydali.

To‘rtinchidan, o‘rtacha nominal ish haqining tez o‘sishi iqtisodiyotdagi rasmiy ish haqi oluvchilari uchun ijobiy signal bo‘lishi mumkin, ammo uni butun aholi farovonligining to‘liq o‘lchovi sifatida ishlatib bo‘lmaydi. Aholining real jami daromadlari, jon boshiga daromadlar, ish bilan bandlik, norasmiy daromadlar va daromadlar taqsimoti birgalikda ko‘rilishi lozim.

Tadqiqotning cheklovi shundaki, u asosan tavsifiy statistikaga asoslangan. Inflyatsiya daromadlar va iste’molga ta’sir qiladi, lekin iqtisodiy faollik, ish haqi, almashuv kursi va fiskal siyosat ham narxlarga ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois korrelyatsiyani sababiy bog‘liqlik bilan tenglashtirish noto‘g‘ri. Keyingi tadqiqotda oylik ma’lumotlar asosida vaqt qatori modeli, real ish haqi indeksi, inflyatsion kutilmalar va oziq-ovqat/kommunal narxlari o‘rtasidagi bog‘liqlik tekshirilishi mumkin.

Natijalar shuni ko‘rsatadiki, aholining xarid qobiliyatini baholash uchun faqat inflyatsiya raqamini kuzatish yetarli emas. Daromadlar qanchalik tez o‘sayotgani, qaysi tovar va xizmatlar qimmatlayotgani hamda bu o‘zgarishlar turli uy xo‘jaliklariga qanday ta’sir qilayotganini o‘rganish zarur.

6. XULOSA VA TAKLIFLAR

Birinchidan, O‘zbekistonda yillik inflyatsiya 2019-yildagi 15,2 foizdan 2025-yilda 7,3 foizgacha pasaygan bo‘lsa-da, narxlar darajasi oshishda davom etgan. 2026-yil davomida oylik kuzatuvlarda yillik inflyatsiya o‘zgarib turgan; yil yakuni bo‘yicha xulosa chiqarish uchun to‘liq yillik ma’lumot kerak. Ikkinchidan, inflyatsiya toifalar bo‘yicha notekis bo‘lgan: 2024–2025-yillarda xizmatlar va uy-joy-kommunal xarajatlari bo‘yicha narxlar o‘sishi umumiy INIdan yuqori bo‘lgan.

Uchinchidan, aholining real jami daromadlari 2020-yilda 0,2 foizga pasaygan, 2021–2025-yillarda esa ijobiy o‘sish qayd etilgan. 2025-yilda real jami daromadlar 9,2 foiz o‘sgan. Biroq o‘rtacha ko‘rsatkich har bir oilaning daromadi va xarid qobiliyatini to‘liq ifodalamaydi. To‘rtinchidan, pul-kredit siyosati inflyatsion kutilmalar va talabga ta’sir qiladi, ammo taklif shoklari hamda tariflar o‘zgarishi narxlar dinamikasiga mustaqil ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Amaliy takliflar

1. Inflyatsiya, real daromadlar va nominal ish haqi ma’lumotlarini yagona ochiq panelda bir xil davrlar bo‘yicha taqdim etish va har bir indikatorning hisoblash metodologiyasini ko‘rsatish.

2. Oziq-ovqat, uy-joy-kommunal xizmatlar, transport va ta’lim narxlarining daromad guruhlariga ta’sirini alohida tahlil qilib borish.

3. Aholining real xarid qobiliyatini baholashda nominal ish haqi bilan cheklanmay, real jami daromad, jon boshiga daromad va daromadlar taqsimotidan foydalanish.

4. Pul-kredit siyosati kommunikatsiyasida disinflyatsiya va deflyatsiya farqini sodda tushuntirish hamda asosiy stavkaning ta’siri vaqt kechikishi bilan yuz berishini izohlash.

5. Kelgusi tadqiqotlarda 2019–2026-yillar uchun oylik INI, ish haqi, real daromadlar, valyuta kursi va asosiy stavka qatorlarini birlashtirib, mavsumiylik va kechikishlarni hisobga oluvchi ekonometrik tahlil o‘tkazish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Annual dynamics of the consumer price index (by December of the previous year), SIAT.https://siat.stat.uz/data/3003/?lang=en
2. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Annual dynamics of the consumer price index by type, SIAT.https://siat.stat.uz/data/1292/?lang=en
3. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Growth rate of real total income of the population, SIAT.https://siat.stat.uz/data/443/?lang=en
4. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. The volume of real total income of the population, SIAT.https://siat.stat.uz/data/410/?lang=en
5. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Average monthly nominal accrued wages, January–December 2025.https://stat.uz/img/news/ish-haqi--eng-21_01_p73184.pdf
6. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Year-on-year and month-on-month Inflation Indicators.https://cbu.uz/en/monetary-policy/annual-inflation/indicators/
7. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Policy rate decision, 17 June 2026.https://cbu.uz/en/monetary-policy/publications/press-releases/3997761/
8. International Monetary Fund. Republic of Uzbekistan: 2022 Article IV Consultation. IMF Country Report, 2022.
9. Fisher, I. (1911). The Purchasing Power of Money. New York: Macmillan.